

APEK

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije
Stegne 7, p. p. 418
1001 Ljubljana
telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01
e-naslov: info.box@apek.si, http://www.apek.si
davčna št.: 10482369

Številka: 300-92/2005-20
Datum: 27.12.2005

Zadeva: **Osnutek ukrepa na upoštevem trgu Posredovanje klicev s fiksne lokacije v javnem telefonskem omrežju (medoperaterski trg) – osma točka 3. člena Splošnega akta o določitvi upoštevem trgov in upoštevem trgu Zaključevanje klicev v posamičnih javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji (medoperaterski trg) – deveta točka 3. člena Splošnega akta o določitvi upoštevem trgov**
- ODGOVOR NA PRIDOBLENA MNENJA IN PRIPOMBE

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: agencija) je dne 07.10.2005 v skladu z 95. členom Zakona o elektronskih komunikacijah (Ur. list RS št. 43/04 in 86/04; v nadaljevanju: ZEKom) v posvetovanje javnosti predložila osnutka ukrepa na upoštevem trgu Posredovanje klicev s fiksne lokacije v javnem telefonskem omrežju (medoperaterski trg) in upoštevem trgu Zaključevanje klicev v posamičnih javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji (medoperaterski trg). Z ukrepoma namerava agencija na obeh trgih določiti družbo Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, 1000 Ljubljana, za podjetje s pomembno tržno močjo in ji naložiti na upoštevem trgu Posredovanje klicev s fiksne lokacije v javnem telefonskem omrežju (medoperaterski trg) obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe (26. člen ZEKom), obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja (24. člen ZEKom), obveznost zagotavljanja preglednosti (23. člen ZEKom), obveznost zagotavljanja izbire in predizbire operaterja javnih komunikacijskih storitev (30. člen ZEKom), obveznost glede stroškovne naravnosti cen in sistema stroškovnega računovodstva (27. člen ZEKom) in obveznost ločitve računovodskih evidenc (26. člen ZEKom) ter na upoštevem trgu Zaključevanje klicev v posamičnih javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji (medoperaterski trg) obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe (26. člen ZEKom), obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja (24. člen ZEKom), obveznost zagotavljanja preglednosti (23. člen ZEKom), obveznost glede stroškovne naravnosti cen in sistema stroškovnega računovodstva (27. člen ZEKom) in obveznost ločitve računovodskih evidenc (26. člen ZEKom).

Prvi in drugi odstavek 95. člena ZEKom določata, da je agencija pri oblikovanju politike na trgu elektronskih komunikacij dolžna pred sprejetjem ukrepov, ki bodo pomembno vplivali na ta trg, pridobiti in primerno upoštevati mnenje zainteresirane javnosti. Agencija je dolžna pred sprejetjem aktov in predpisov iz prejšnjega odstavka predloge objaviti in zbirati mnenja v objavljenem roku, ki ne sme biti krajši od trideset (30) dni. Skladno z navedenim, je agencija dne 07.10.2005 na spletnih straneh www.apek.si objavila osnutka ukrepov ter pozvala javnost da v roku 30 dni od objave predloži svoja mnenja in pripombe. Obdobje posvetovanja javnosti se je izteklo 07.11.2005.

Agencija je dolžna na podlagi tretjega odstavka 95. člena ZEKom pred sprejetjem akta objaviti pridobljena mnenja in pripombe ter navesti način kako so bila upoštevana ali razloge

zaradi katerih niso bila upoštevana. V predvidenem roku je agencija prejela pisna mnenja naslednjih zainteresiranih oseb:

- družba **T -2 d.o.o.**, Streliška cesta 150, 2000 Maribor
- družba **Medinet d.o.o.**, Tržaška cesta 85, 2001 Maribor
- družba **Telekom Slovenije d.d.**, Cigaletova 15, 1000 Ljubljana

V nadaljevanju agencija navaja mnenja in pripombe posameznih zainteresiranih oseb v povzetku in se pri vsakem opredeljuje do posameznih navedb.

1. T – 2 d.o.o.

Družba T – 2 d.o.o. (v nadaljevanju: T – 2) je poslala dve ločeni mnenji (dok. št. 300-92/2005-17 in dok. št. 300-108/2005-21) za vsak upošteveni trg posebej. Ker iz vsebine mnenj izhaja, da sta identični za oba upoštevana trga agencija v nadaljevanju navaja mnenje in opredelitev k mnenju le enkrat, pri čemer se navedbe nanašajo na oba upoštevana trga.

Družba T -2 navaja, da je določanje rokov za oblikovanje stroškovno usmerjenih cen odvečno, saj ima družba Telekom Slovenije d.d. (v nadaljevanju: Telekom) že od uveljavitve ZTel-1 iz leta 2001 obveznost stroškovnega računovodstva. Zato družba T – 2 navaja, da je rok za uveljavitev stroškovno usmerjenih cen takoj oz. 15 dni od izdaje odločbe.

Družba T – 2 obenem predlaga, da se družbi Telekom naloži obveznost oblikovanja stroškovno naravnanih cen v skladu s Priporočilom Komisije z dne 19. september 2005 o ločenem računovodstvu in sistemih stroškovnega računovodstva na osnovi regulativnega okvirja za elektronske komunikacije, ki priporoča sistem stroškovnega računovodstva, ki temelji na tekočih stroških.

Agencija ob tem ugotavlja in odgovarja, da osnutek ukrepa predvideva oblikovanje stroškovno naravnanih cen na podlagi stroškovnega računovodstva, ki temelji na metodi popolne alokacije z uporabo tekočih stroškov. Obveznost vključuje najprej vzpostavitev sistema stroškovnega računovodstva z uporabo drugačne metode, kot je tista, ki jo družba Telekom uporablja sedaj. Do sedaj je namreč družba Telekom uporabljala metodo preteklih stroškov. Rok, ki je postavljen za izpolnitev te obveznosti, je primeren glede zahtevnosti vzpostavitve obveznosti, tudi zato, ker mora družba Telekom vzpostaviti sistem stroškovnega računovodstva, ki bo upošteval definicijo trgov elektronskih komunikacij skladno s Splošnim aktom o določitvi upoštevnih trgov (Ur. l. RS, št. 77/04, v nadaljevanju: Splošni akt),... Obvezi vzpostavitve sistema stroškovnega računovodstva po tekočih stroških, z njihovo polno alokacijo, ter revidiranju tega sistema, sledi oblikovanje stroškovno naravnanih cen, pri katere določitvi roka za izpolnitev je potrebno upoštevati čas za vzpostavitev in tudi revidiranje sistema stroškovnega računovodstva. To je agencija storila z postavitvijo roka, ki vključuje primeren čas za oblikovanje cen in je limitiran tako relativno z vezanostjo na revizijo računovodstva, kot absolutno z najkasnejšim možnim datumom uveljavitve. Obenem je agencija že v osnutku ukrepa predvidela uporabo metode popolne alokacije z uporabo tekočih stroškov, kar pomeni, da mora sistem, ki ga bo oblikovala družba Telekom temeljiti na tekočih stroških kot izhaja iz Priporočila Komisije z dne 19. september 2005 o ločenem računovodstvu in sistemih stroškovnega računovodstva na osnovi regulativnega okvirja za elektronske komunikacije (OJ L 266, 11.10.2005, str. 64).

2. Medinet d.o.o.

Družba Medinet d.o.o. (v nadaljevanju: Medinet) je poslala dve ločeni mnenji (dok. št. 300-92/2005-16 in dok. št. 300-108/2005-20) za vsak upošteveni trg posebej. Čeprav iz vsebine

mnenj izhaja, da sta deloma različni je agencija obe obravnavala skupaj in podala tudi enoten odgovor na mnenji kot sledi v nadaljevanju. Agencija se je odločila za tak korak, ker meni, da je bistvo obeh mnenj enako in da zato zahtevata enotno opredelitev.

Družba Medinet v obeh mnenjih navaja, da ugotavlja neskladje med obrazložitvijo in izrekom osnutka ukrepa, pri čemer ugotavlja, da slednji po vsebini ni dovolj določen. Družba Medinet navaja, da obrazložitev osnutka ukrepa vsebuje odločilne dejanske ugotovitve, ki vodijo k sklepu, vendar je vrsta ugotovitev, opisanih v obrazložitvi, izostala iz izreka odločbe, ali pa so v izreku povzete zgolj v posplošeni obliki. Brez konkretnih ukrepov za odpravo že ugotovljenih nepravilnosti.

Družba Medinet obenem navaja, da je agencija v obrazložitvi osnutka ukrepa ugotovila številna dejstva, vendar se utegne dokazovanje slednjih ponoviti v primeru zahteve zainteresirane stranke po izvršljivosti te odločbe, saj izrek osnutka ukrepa ni dovolj določen. Družba Medinet zaključuje z navedbo, da bi bilo šele v kolikor bi bile obveznosti družbe Telekom v izreku osnutka ukrepa navedene jasneje in določneje realizirano načelo ekonomičnosti postopka.

Agencija na podlagi mnenja družbe Medinet ugotavlja, da mnenji slednje dejansko ne ugotavljata neskladja med izrek in obrazložitvijo odločbe, ampak zgolj predlagata nekatere spremembe oz. dopolnitve v samem izreku, ki bo po mnenju družbe Medinet s tem postal bolj jasn in določljiv.

Agencija želi ob tem opozoriti, da je pri svojem delu in vodenju ter odločanju v upravnem postopku v skladu s 6. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Ur. l. RS, št. 22/05 – uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju: ZUP) vezana na ustavo, zakone in podzakonske prepise. Agencija vodi postopek in izda odločbo na podlagi ekonomske analize upoštevnega trga v skladu s pooblastilom v prvem odstavku 22. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Ur. l. RS, št. 43/04 in 86/04, v nadaljevanju: ZEKom).

Odločba, ki jo izda agencija na podlagi tega pooblastila je odločba, ki jo izda upravni organ v upravnem postopku. V skladu s tem mora pisna odločba vsebovati vse sestavine kot so predvidene v tretjem odstavku 210. člena ZUP. Agencija ob tem ugotavlja, da osnutek ukrepa vsebuje vse temeljne sestavine pisne odločbe: uvod, izrek, obrazložitev in pouk o pravnem sredstvu (podpis uradne osebe in žig bo šele predmet odločbe, ki bo poslana naslovniku le-te).

Agencija v izreku odločbe, ki jo izda na podlagi prvega odstavka 22. člena ZEKom, odloči o predmetu postopka, katerega vsebina je določena z:

- določitvijo nekega pravnega subjekta kot operaterja s pomembno tržno močjo
- naložitvijo obveznosti kot jih predvideva ZEKom v primeru zgoraj ugotovljenega statusa

Agencija je ob pripravi osnutka ukrepa upoštevala šesti odstavek 213. člena ZEKom, ki določa, da mora biti izrek jasn, kratek in določen. Bistvena vsebina tega je v tem, da mora biti iz izreka odločbe razvidna pravica, obveznost oz. pravna korist tistega na katerega se odločba nanaša.

Agencija ob tem ugotavlja, da je upoštevni trg določen v Splošnem aktu in da obrazložitev ne razširja opredelitve upoštevnega trga, ampak zgolj opredeli upoštevni trg z vidika zamenljivosti ponudbe in povpraševanja kar je v skladu z drugo in peto točko prvega odstavka 214. člena ZUP.

Agencija obenem ugotavlja, da iz izreka osnutka ukrepa jasno izhaja obveznost, ki je naložena operaterju s pomembno tržno močjo na upoštevem trgu. Naložene obveznosti kot izhajajo iz izreka osnutka ukrepa so določene v skladu z ustreznimi določbami ZEKom, kar zagotavlja spoštovanje načela zakonitosti pri odločanju v upravnem postopku. Agencija obenem ugotavlja, da obrazložitev zadovoljuje razloge zaradi katerih je dejansko sestavni del odločbe in sicer:

- agencija je v obrazložitvi izpolnila zavezo, da se mora upravni organ pri odločanju poglobiti v ugotavljanje dejanskega stanja ter izpolnjevanje pogojev kot izhajajo iz materialnega zakona
- obrazložitev osnutka ukrepa omogoča stranki, da iz vsebine obrazložitve ugotovi oz. preveri zakonitost in pravilnost izpodbijane odločbe
- obrazložitev osnutka ukrepa omogoča stranki, da se seznanijo z odločitvijo in razloge za slednjo
- obrazložitev osnutka ukrepa daje podlago iz katere je razvidna nepristranskost odločanja agencije in objektivnost odločitve na podlagi opravljene analize in pridobljenih pripomb nanjo ter izvedene javne razprave in podajanja ustreznih pojasnil

Agencija ob koncu ugotavlja, da bi posegi v izrek kot jih predlaga družba Medinet dejansko posegli v jasnost in določljivost navedb v izreku. Agencija opozarja, da izrek vsebuje ugotovitev, da je družba Telekom operater s pomembno tržno močjo na upoštevem trgu kot ga določa Splošni akt in da obrazložitev ne predstavlja jasnejše ali drugačne določitve upoštevnega trga, ampak le opredeljuje upoštevni trg z vidika zamenljivosti ponudbe in povpraševanja.

Agencija obenem opozarja, da so obveznosti kot izhajajo iz izreka osnutka ukrepa naložene na podlagi ustreznih določb ZEKom in da iz obrazložitve izhaja le vsebina obveznosti, ki je rezultat ugotovitvenega postopka in ustreznih smernic Komisije Evropskih skupnosti (v nadaljevanju: Komisija), ki jih mora agencija upoštevati v skladu s šestim odstavkom 19. člena ZEKom.

Obenem je družba Medinet podala nekatere vsebinske pripombe in predloge kot sledi v nadaljevanju:

1. Družba Medinet je podala pripombe k 1. alineji 6. točke izreka Osnutka ukrepa tako za trg 8 kot za trg 9, in sicer meni, da iz obveznosti oblikovanja stroškovno naravnanih cen posredovanja s fiksne lokacije oziroma zaključevanja klicev ni jasno, ali morajo biti stroškovno naravnane zgolj cene za promet ali tudi cene za druge aktivnosti, ki jih družba Telekom opravlja in zaračunava v zvezi s posredovanjem klicev (priključnine, poizvedbe, aktivacije storitev,...) oziroma v zvezi z zaključevanjem klicev (signalizacija, priključne kapacitete,...). Princip stroškovno naravnanih cen je po mnenju družbe Medinet potrebno določiti za vse aktivnosti povezane s posredovanjem klicev.

Agencija družbi Telekom na podlagi odločbe izreka obveznost, da oblikuje stroškovne naravnane cene posredovanja oziroma zaključevanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji, ki morajo temeljiti na tekočih stroških in metodi popolno alociranih stroškov. Ta obveznost se pri tem nanaša tako na cene za promet kot tudi na cene za vse tiste druge aktivnosti, ki jih družba Telekom opravlja in zaračunava v zvezi s posredovanjem oziroma zaključevanjem klicev, brez katerih se storitev vzpostavljanja in posredovanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji, oziroma zaključevanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom

tehnično ne bi mogla izvršiti in ki niso predmet cenovne regulacije s strani agencije na podlagi analiz drugih trgov iz Splošnega akta.

2. V zvezi z obveznostjo razumnih cen, družba Medinet podaja pripombe k odločbi s katero agencija družbi Telekom nalaga obveznosti na upoštevnom trgu Posredovanje klicev s fiksne lokacije v javnem telefonskem omrežju (pripombe k 5. alineji 6. točka izreka te odločbe) oziroma na upoštevnom trgu Zaključevanje klicev v posamičnem javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji (pripombe k 5. alineji 5. točke izreka te odločbe). Družba Medinet tako meni, da pojem »razumne cene« posredovanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji oziroma pojem »razumne cene« zaključevanja klicev v posamičnih javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji ni definiran in omogoča različne interpretacije, zato predlaga, da se določijo meje razumnosti tako, da v primerjavi s cenami posredovanja oziroma zaključevanja klicev v javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji v drugih državah članicah EU ne pride do odstopanja več kot 10%, prav tako pa bi morale biti grosistične cene posredovanja klicev nižje od maloprodajnih cen posredovanja klicev iz omrežja družbe Telekom oz. s fiksne lokacije v javnih telefonskih omrežjih, grosistične cene zaključevanja klicev pa nižje od maloprodajnih cen zaključevanja klicev v omrežju družbe Telekom. Takšno razmerje med grosističnimi in maloprodajnimi cenami naj bi po mnenju družbe Medinet veljalo ne le v primeru »razumnih cen« ampak tudi v primeru, ko bi bile cene stroškovno naravnane.

Nazadnje družba Medinet zahteva skrajšanje roka za predložitev utemeljitve razumnosti cen posredovanja in zaključevanja klicev ter podrobne kalkulacije teh cen na 15 dni, in to zahtevo obrazloži z navedbo, da bi morale biti cene na podlagi do sedaj izdanih odločb agencije že stroškovno naravnane.

Agencija ob tem opozarja, da družba Medinet ne pojasni 10% meje razumnosti cene, ki jo predlaga, na poslovnem modelu, tega odstotka ne utemelji ob upoštevanju dejanskih stroškov družbe Telekom ali kako drugače, kakor tudi ne oceni izvedljivosti in sorazmernost takšnega ukrepa. Če je bil namen pripomb družbe Medinet, da se pri oblikovanju razumnih cen posredovanja oz. zaključevanja klicev s strani družbe Telekom upoštevajo cene v drugih državah članicah EU, agencija že v obrazložitvi obveznosti cenovnega nadzora navaja, da bo razumnost teh cen ocenjevala tudi na podlagi primerjave teh cen s cenami v drugih državah članicah EU ter primerjave s povprečjem teh cen v državah članicah EU. Mejo razumnosti naj bi po predlogu družbe Medinet predstavljala tudi zahteva, da morajo biti grosistične cene posredovanja oziroma zaključevanja klicev družbe Telekom nižje od maloprodajnih cen posredovanja oziroma zaključevanja klicev. Iz obrazložitve obveznosti cenovnega nadzora na upoštevnom trgu posredovanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji ter na upoštevnom trgu zaključevanja klicev v posamičnem javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom je razvidno, da bo agencija presojala razumnost cen posredovanja oziroma zaključevanja klicev tudi na podlagi primerjave grosističnih z maloprodajnimi cenami in potenciala za vstop alternativnih operaterjev kot uporabnikov storitev posredovanja oziroma zaključevanja klicev v javnem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom ter da se s tem želi preprečiti oblikovanje premajhne razlike med grosističnimi in maloprodajnimi cenami na upoštevnom trgu. Zato predlagano drugo merilo družbe Medinet ne prinaša drugačne presoje razumnosti cene, kot je že vsebovana v obrazložitvi obveznosti cenovnega nadzora, po drugi strani pa merilo oziroma zahteva, da mora biti grosistična cena nižja od maloprodajne cene, ne bi nujno pomenila takšno razliko med obema cenama, ki bi omogočala alternativnemu operaterju razumen donos oziroma preživetje.

Agencija je z odločbo naložila družbi Telekom stroškovno naravnost cen grosističnih storitev vzpostavljanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji in storitev zaključevanja klicev v posamičnem javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji, kot tudi maloprodajnih javno dostopnih nacionalnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji za končne uporabnike (rezidente in poslovne uporabnike). Na ta način se maloprodajne cene oblikujejo tako, da upoštevajo stroške navedenih grosističnih storitev ter druge stroške, ki nastanejo na maloprodajni ravni, s tem pa je zagotovljeno tudi, da so cene grosističnih storitev dostopa oziroma zaključevanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji nižje od navedenih maloprodajnih storitev. Agencija na tem mestu poudarja, da je nadzor cen na maloprodajnem nivoju s strani agencije mogoč le, v kolikor ukrepi na grosističnem nivoju niso zadostni za odpravo ovir konkurenčnosti na maloprodajnih trgih.

V zvezi z navedbo družbe Medinet, da bi morale biti cene na podlagi do sedaj izdanih odločb agencije že stroškovno naravnane, agencija odgovarja že v mnenju na pripombe družbe T-2. Agencija meni, da so roki iz izreka odločbe, za utemeljitev razumne cene in predložitve kalkulacije teh cen sorazmerni in primerni.

3. Telekom Slovenije d.d.

Družba Telekom Slovenije d.o.o. (v nadaljevanju: Telekom) je poslala skupno mnenje (dok. št. 01/30-213-358) za oba upoštevana trga, ki sta bila predmet javne razprave. Iz vsebine mnenja izhaja, da se določene točke nanašajo na en ali drug upošteveni trg, medtem ko se nekatere točke nanašajo na oba upoštevana trga. V skladu s tem agencija navaja mnenje družbe Telekom po vrstnem redu kot si smiselno sledijo v odločbah z odgovori.

1. Družba Telekom navaja, da opazovano obdobje več ni aktualno in da bi agencija morala ugotavljati dejansko stanje ob koncu postopka.

Agencija še enkrat opozarja, da je v Osnutku ukrepa upoštevala in ustrezno ovrednotila stanje in vse pomembne dogodke na obravnavanem trgu ter ob tem opozarja, da se po obravnavanem obdobju stanje na upoštevnem trgu Posredovanje klicev s fiksne lokacije v javnem telefonskem omrežju (medoperaterski trg) bistveno ni spremenilo tako, da bi agencijo privedlo do drugačnih zaključkov kot izhajajo iz te odločbe, saj se tržni delež družbe Telekom na upoštevnem medoperaterskem trgu ni spremenil, ampak je znotraj tržnega deleža prišlo le do spremembe razmerij storitev, ki jih družba Telekom ponuja v okviru možnosti pred-izbire in izbire oz. storitev preko številke 0881. Obenem iz same narave upoštevnega trga Zaključevanje klicev v posamičnih javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji (medoperaterski trg) izhaja, da ima družba Telekom 100 % tržni delež. V skladu s 21. členom ZEKom mora agencija ekonomske analize opravljati v rednih časovnih intervalih, ki ne smejo biti daljši od enega leta. Agencija mora oceniti stanje na določenem upoštevnem trgu, kakršno je v določenem časovnem obdobju, saj lahko le tako pravilno oceni dejansko stanje ter realno pričakovane spremembe oziroma razvoj trga.

2. Družba Telekom tudi navaja, da obveznost priključitve na IX nivo za mednarodni promet v ničemer ne ovira konkurence, kar po mnenju družbe Telekom izhaja iz vse manjšega deleža odhodnega in dohodnega prometa družbe Telekom preko njenega lastnega omrežja. Družba Telekom obenem navaja, da bi bilo treba, v primeru da bi se mednarodni operaterji povezovali tudi na nižje nivoje vsa komutacijska vozlišča javnega telefonskega omrežja družbe Telekom nadgraditi s funkcionalnostjo mednarodnih centrov, kar bi predstavljajo nesorazmeren ukrep.

Agencija še enkrat ponavlja ugotovitev kot izhaja iz Osnutka ukrepa, da funkcijo mednarodne centrale opravlja centrala medomrežno povezanega operaterja, ki mora biti povezana na omrežje družbe Telekom na enak način kot je mednarodna centrala družbe Telekom na nižje nivoje, s čimer je zagotovljeno spoštovanje načela transparentnosti in načela prepovedi diskriminacije različnih uporabnikov, ki nastopajo v istih pogojih oz. okoliščinah.

3. Družba Telekom navaja tudi, da so zahteve po izenačitvi cene posredovanja klicev v medomrežni povezavi (signalizacija št. 7) in prometa preko števil 0880 in 0881 preuranjene in nezadostno argumentirane. Obenem družba Telekom dodaja še, da agencija v tej odločbi ne sme prejudicirati sprememb cene za številke 0888 in 0889 na maloprodajnih trgih.

Agencija ugotavlja, da je že v Osnutku ukrepa predpisala prehodno obdobje v katerem naj bi prišlo do izenačitve cen in se nanašajo le na grosistične inpute. Medomrežno povezan operater mora imeti možnost določitve svojih maloprodajnih cen in v primeru da tudi obračun končnim uporabnikom opravlja družba Telekom le te posreduje omenjeni družbi.

4. Družba Telekom obenem navaja, da se ji zdi zahteva o oblikovanju razumne cene v prehodnem obdobju nepotrebna in nesorazmerna, kar utemeljuje s cenami medomrežnega povezovanja v Republiki Sloveniji v razmerju do evropskega povprečja. Agencija se strinja, da so trenutno cene medomrežnega povezovanja blizu nivoja evropskega povprečja, vendar opozarja, da bi imela družba Telekom v prehodnem obdobju, to je do 31.9.2006, ko bi moral oblikovati stroškovno naravnano cene v skladu z novim sistemom stroškovnega računovodstva, možnost v primeru odsotnosti cenovnega nadzora, te cene oblikovati tudi drugače in ne na nivoju povprečja EU. Tako bi lahko družba Telekom v odsotnosti regulacije cen v prehodnem obdobju, glede na ugotovljeno pomembno tržno moč na upoštevnem trgu, oblikovala grosistične cene na nivojih, ki ne bi omogočale zadostno razliko med grosistično in maloprodajno ceno, da bi drugi operaterji lahko oblikovali svoj poslovni model. Zaradi navedenega je tudi do 31.9.2006 potrebna regulacija cen tako vzpostavljanja kot tudi zaključevanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom v obliki razumnih cen. Pri navedbi primera T-2, ki ga družba Telekom navaja kot primer da obstoječe cene ne ovirajo konkurence, pa družba Telekom ne prikaže odnosa oziroma razlike med zadevno grosistično ceno in maloprodajno ceno. Navedeni primer tudi ni zagotovilo, da bi družba Telekom s svojimi nereguliranimi grosističnimi cenami omogočila poslovni model drugim operaterjem, ki bi želeli ponujati svoje storitve na povezanih maloprodajnih trgih.

Zgoraj navedeno je tudi v skladu s stališčem Komisije Evropskih Skupnosti, ki ga je podala v dopisu št. SG-Greffe (2005) D/206044 z dne 08.11.2005 v okviru postopka iz 125. člena ZEKom oz. postopka na podlagi 7. člena Okvirne direktive.

Agencija meni, da je šestdeset (60) dnevni rok od dokončnosti odločbe agencije, za utemeljitev razumnih cen posredovanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji sorazmeren in zadosten. Agencija je namreč Osnutek ukrepa, v kateri je vsebovana navedena obveznost, posredovala družbi Telekom v izjasnitev že 07.10.2005, pri čemer je imela družba Telekom čas tridesetih (30) za izjasnitev. Zaradi navedenega je agencija mnenja, da ima družba Telekom v šestdeset (60) dnevni rok dovolj časa, da razumnost cen utemelji agenciji.

5. Družba Telekom tudi navaja, da analiza še vedno ni konsistentna, in svojo trditev pojasnjuje z navedbami glede točk C.1., C.2., C.3. in C.7., ki bi po mnenju družbe

Telekom bile ob pravilni določitvi trga zaključevanja klicev v posamičnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji navedene pod točkama C.5. in C.6. Tako APEK pod točko C.1. pri ugotavljanju tržnega deleža pravilno ugotavlja, da ima vsak operater v lastnem omrežju praviloma 100% tržni delež storitev zaključevanja klicev, že v točki C.2., ki obravnava ovire za vstop na upošteven trg, pa analiza ponovno izhaja iz predpostavke, da lahko vstop novih operaterjev na trg vpliva na položaj operaterja glede zaključevanja klicev na lastnem omrežju, kar po mnenju družbe Telekom kaže na stališče, da gre za nacionalni upošteveni trg zaključevanja klicev. Povsem enako velja, tako družba Telekom, za točko C.3., kjer agencija ugotavlja, da izravnalna kupna moč sploh ne more obstajati. Družba Telekom predlaga, da agencija pogleda podatke o prometu med družbo Telekom in mobilnimi operaterji, preden sklepa o neobstoju izravnalne kupne moči. Takšno, po mnenju družbe Telekom prenačljeno sklepanje, naj bi izhajalo iz predpostavke, da obstajata ločena nacionalna trga za terminacijo v omrežjih na fiksni in na mobilni lokaciji. Tudi navedbe pod točko C.7. so, takšno je stališče družbe Telekom, v luči ugotovitve Komisije »en operater en trg«, prav tako napačne, saj bo »vstop na trg« o katerem govori agencija, namreč dejansko predstavljal oblikovanje novega upoštevnega trga in ne bo vplival na tržni delež družbe Telekom na lastnem omrežju na fiksni lokaciji.

Agencija je že v osnutku ukrepa navedla, da je upošteveni trg definiran kot zaključevanje klicev v posamičnem javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji, kar pomeni, da je upošteveni trg posamično javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji posamičnega operaterja. Agencija je pri tem ugotovila, da ima vsak operater v lastnem omrežju absoluten 100% tržni delež storitev zaključevanja klicev, s čimer se strinja tudi družba Telekom. Položaj, tržno moč in vpliv Telekoma Slovenije pri zaključevanju klicev v njegovem javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji pa je agencija v okviru analiz presojala najširše. Tako je agencija na podlagi meril, navedenih v analizi, presojala tržno moč, ki izhaja iz absolutnega tržnega deleža tudi relativno, glede na druga dejstva, ki vplivajo posredno ali neposredno na težo absolutnega 100% tržnega deleža.

V okviru merila pod točko C.2. je bila tako izvedena presoja tržne moči družbe Telekom na trgu zaključevanja klicev v javnem telefonskem omrežju Telekoma z vidika ovir za vstop na ta trg. Agencija je v okviru tega merila poudarila, da trenutno tehnično ni izvedljivo, da bi operater zaključeval klice v omrežju, ki ni njegovo lastno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji ter da iz tega izhaja, da ima trenutno le družba Telekom vstop na trg zaključevanja klicev v njenem omrežju. Torej tudi obstoječe visoke ovire za vstop na upošteveni trg kažejo na obstoj pomembne tržne moči družbe Telekom.

Merilo pod točko C.2. pa je merilo ovir za vstop na upošteven trg zaključevanja klicev v posamičnem javnem telefonskem omrežju operaterja na fiksni lokaciji, v okviru katerega je agencija ocenjevala možnost vstopa drugih operaterjev na trg zaključevanja klicev v posamičnem (njihovem) javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji, ter možnost razvoja konkurence tudi v prihodnje (forward looking approach). S tega vidika se namreč tržna moč operaterja pri zaključevanju klicev v njegovem javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji in obstoječa absolutna ovira za vstop na ta trg, relativizira. Uporabniki primerjajo kvaliteto, ceno in druge elemente storitev zaključevanja klicev v posamičnih javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji različnih operaterjev teh omrežij. Agencija je ocenila, da bi vstop drugih operaterjev na trg zaključevanja klicev v posamičnih (njihovih) javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji zahteval znatne investicije, pretežno kot potopljene stroške oziroma stroške, ki ne bi bili povrnjeni pri izstopu iz trga. V primeru odsotnosti tehničnih ovir vstopa drugih operaterjev na upošteveni trg zaključevanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom v prihodnosti, pa bi bilo potrebno upoštevati tudi to, da je storitev zaključevanja klicev na grosističnem nivoju le del celotne cene klica na maloprodajnem nivoju in da je potrebno upoštevati tudi ceno

storitve posredovanja klicev, in bodo alternativni operaterji vstopili na trg le, v kolikor bo na voljo dober posloven model na osnovi razumno določenih cen zaključevanja in posredovanja klicev.

Agencija v okviru merila vstopnih ovir tako ugotavlja, da analiza tega merila kaže na obstoj ovir za vstop na upoštevni trg ter na pomembno tržno moč družbe Telekom, čemur slednja sploh ne ugovarja. Agencija na podlagi ugotovitev iz analize ocenjuje, da je tudi v prihodnosti mogoče pričakovati visoke ovire za vstop na upoštevni trg.

V zvezi s pripombami družbe Telekom Slovenije k točki C.3. agencija vztraja pri svojem stališču, da kupec v tem trenutku nima alternative glede zaključevanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji, saj je družba Telekom edini ponudnik zaključevanja klicev v svojem omrežju in tudi nasploh. Tako mobilni operaterji nimajo druge izbire, kot da se klici, ki izvirajo iz njihovih omrežij, v primeru ko je klicana številka v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom, zaključujejo s strani družbe Telekom v njenem omrežju. Poleg tega je delež zaključenih klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom, ki izvirajo iz vseh mobilnih omrežij 11,52 %, ki izvirajo iz omrežja družbe Telekom pa 88 % glede na celotno število minut vseh klicev, ki se zaključijo v omrežju družbe Telekom. Agencija meni, da vsak posamezen mobilni operater nima izravnalne kupne moči na trgu zaključevanja klicev v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom, to je moči, da bi lahko ogrozil tržni položaj družbe Telekom na upoštevnom trgu, zlasti še ker se v javnem telefonskem omrežju na fiksni lokaciji družbe Telekom zaključi največ tistih klicev iz javnih mobilnih telefonskih omrežij, ki izvirajo iz mobilnega telefonskega omrežja hčerinske družbe Telekom.

Z vidika vsega navedenega je potrebno razumeti tudi navedbe agencije v točki C.7. Agencija se zato tudi strinja s pripombo družbe Telekom, da vstop novega operaterja na trg zaključevanja klicev v posamično javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji ne bo vplival na tržni delež družbe Telekom na lastnem omrežju.

Pripravila:
Andrej Mihevc

Natalija Stosicki